

8. Európai és nemzeti identitás; Közép-Európa és a V4-ek

Szekcióvezető: Antal Attila

(ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet)

antal.attila@ajk.elte.hu

8.1. Jogállamiság, emberi jogok és külpolitika

[P 15:15-16:45, II. tanterem]

1. Hettyey András (NKE, hettyey.andras@uni-nke.hu): A láthatóvá vált identitás: a magyar külpolitika szerepkonceptiói 2010-2018 között

A szerepelmélet (role theory) mintegy fél évszázada termékeny iskolája a külpolitika-elemzés diszciplínájának, hiszen ez a megközelítés biztosítja a hiányzó láncszemet az identitás és a (külpolitikai) viselkedés között. Előadásunkban arra keressük a választ, hogy a 2010 utáni magyar külpolitika szerepkonceptiói – úgymint „sikeres”, „közép- európai” vagy „szuverén” – mit árulnak el döntéshozóink identitásáról. Ehhez egy első empirikus, kvantitatív lépésben Orbán Viktor, Martonyi János és Szijjártó Péter 114 beszédét elemezzük, hogy megállapítsuk melyek a legfontosabb szerepkonceptiók, amelyeket a magyar külpolitikára nézve irányadónak tekintenek külpolitikai döntéshozóink, és ezek a nyolc év alatt hogyan változtak. Második lépésben a szerepkonceptiók egyik fontos input-elemét, a döntéshozóink identitását elemezzük kvantitatív és kvalitatív módszerekkel. Ole Wæver (2002) módszertanát vizsgálva a beszédeket hármasszintű vizsgálatban vizsgáljuk: hogyan látják döntéshozóink (1) a nemzet/állam kérdését, vagyis a szűken vett magyar identitást; (2) Magyarország viszonyát Európával; és (3) az első kettőből fakadó konkrét magyar politikai javaslatokat, víziókat Európa számára. Az előadás ugyan elsősorban a magyar külpolitikára és külpolitikusokra fókuszál, de reményeink szerint a megállapításaink a magyar politika egyéb területein is magyarázó erővel bírnak.

2. Molnár Attila (Universitát Wien, attila.pal.molnar@gmail.com): Közép-Európa és a nemzetközi emberi jogok: a V4-ek csoportkohéziója az ENSZ Közgyűlés emberi jogi témájú vitáiban

Az előadás alapjául szolgáló kutatás empirikusan vizsgálja a szubregionális identitás kérdését. A kutatás a közép-európai EU-bővítést megelőző és az azt követő tíz-tíz évet felölelő vizsgálati időszakban (1994–2014) elemzi a V4-ek csoportkohézióját az ENSZ Közgyűlésben. Az előadás két részből áll: kvantitatív és kvalitatív kutatási eredmények bemutatásából. A kvantitatív részben kettő, a szakirodalomból merített és jelen vizsgálat céljaihoz adaptált mérőszámot, az egyetértési indexet (agreement index) és a kohéziós arányt (cohesion ratio) alkalmazok a V4-ek szavazási együttállásának elemzéséhez. A kvalitatív részben pedig a V4-országok képviselőinek emberi jogi témájú „szóbeli intervencióit” (beszédek, kérdések, szavazatmagyarázatok) mutatom be mind az ENSZ Közgyűlés plenáris üléseiről, mind pedig releváns bizottságaiból—elsősorban az 3-as főbizottságból (társadalmi, humanitárius és kulturális). Mind a kvantitatív, mind a kvalitatív elemzés során hangsúlyt kap a V4-es szubrégió EU-régióhoz viszonyított együttállása illetve álláspontja; további viszonyítási alapként pedig az EU egyik ismert kohéziós csoportja, az északi (Nordic) tagállamainak szavazatai illetve intervenciói szolgálnak. Az együttállás egyes emberi jogi témákban megfigyelt „abszolút értékein” túlmenően bemutatok olyan csoportszintű jelenségeket, mint a szubregionális csoporton belüli és azokon átívelően megosztott szavazatok, régiós és szubrégiós együttállási minták, valamint a csoportok számára „tipikusnak” vagy éppen atipikusnak tekinthető emberi jogi témák.

3. Nagy Attila (ELTE ÁJK Politikatudomány MA, nagy.attila1209@gmail.com): Visegrádi Négyek: Fragmentált „egység a sokféleségben”

Az előadás során a Visegrádi Négyek csoportján belül megmutatkozó, Európai Unióval kapcsolatos attitűdök feltérképezésére törekszem. A témát azért tartom különösen relevánsnak, mert az elmúlt években az érintett nemzetállamok és az Európai Unió közötti kapcsolat politikai konfliktusokkal terhelt időszakot él át. Az általam felvetett kérdések körét alkotják: Vajon az Unióhoz való politikai viszony hogyan mutatkozik meg az említett nemzetállamok közvéleményében? Beszélhetünk-e V4-es társadalmi egységről a kérdést illetően? Amennyiben nincs egység, vajon hogyan oszlanak meg a kutatásba bevont nemzetállami vélemények? A kimutatott tendenciák

megfelelnek-e az EU28 átlaga tekintetében megjelenő folyamatoknak? Az elemzés vonatkozásában elsődleges forrásként az Eurobarometer (EB), illetve az European Social Survey (ESS) által biztosított adatállományok kerültek felhasználásra. Bázis évként a 2012-es évet jelöltem meg, melyet a 2017-es és 2018-as adatsorokhoz viszonyítottam. Ennek keretén belül négy nemzetállami, egységes V4 és EU28 értékeket hasonlítottam össze. Cél: a lehető legtöbb perspektívából bemutatni a fent említett kérdéseket. A kutatás négy részre bontható: 1. Bizalmi szintek az európai intézmények, valamint a Közösség irányába. 2. Demokrácia deficit mérés. 3. Közösségi érzet meghatározás. 4. Milyen Európai Uniót szeretnének az érintett közvélemények? A kérdés tekintetében mik a leginkább befolyással bíró tényezők? Utóbbi szakasz esetében referencia országgént Magyarországot jelöltem meg – ezáltal a hazai adatokhoz viszonyítva a négy ország esetében megmutatkozó releváns tényezők, valamint azok erőssége közötti különbségek is megállapíthatóvá válnak. A kutatás során keresztábra, dendrogram, korrespondencia, valamint lineáris regresszió elemzést hajtottam végre. A tanulmány részét alkotják az eredmények könnyebb értelmezhetőségére fókuszáló „Egység indikátor”, illetve „Demokrácia deficit tipológia” nevezetű táblák is.

8.2. Valahol Európában

Kerekasztal-beszélgetés Magyarország és a tágabb régió helyzetéről az EP-választások után

vezeti: Benedek István, PhD-hallgató, tud. segédmunkatárs (ELTE ÁJK, MTA TK PTI)

[P 17:00-18:30, II. tanterem]

Vitaindítót tart: Ágh Attila, professor emeritus (BCE)

A beszélgetés résztvevői:

Antal Attila, adjunktus (ELTE ÁJK)

Fleck Zoltán, egyetemi tanár (ELTE ÁJK)

Szűcs Zoltán Gábor, tudományos munkatárs (MTA TK PTI)

Unger Anna, adjunktus (ELTE TáTK)